

Пейо Яворов

Прилагането на
„реформите“. Писмо

С. 13-и март 1903 г.

Два месеца близо откакто султанът прие препоръчаните от Русия и Австрия реформи и откакто целият свят говори за тях. Великите сили веднага благодариха за готовността на султана да се съгласи за реформите. Руското правителство незабавно отправи до България и Сърбия съвети да мируват и да възпрепятствуват на всякакви движения от нивните земи за към Македония. Австрия направи същото, само с по-некомпетентен тон. Българското правителство, сляпо оръдие на руската политика, понеже беше проглушило света, че трябало да се чака много от застъпничеството на Русия по македонския въпрос, излезе да се хвали с големи заслуги. Гърция, която до даването на тия прословути реформи се мъчеше да увери хората, че гърците в Турската империя (като болшинство уж) добруват и живеят братски с турския елемент, заяви, че трябало да се простират тия реформи и върху Тесалия и крайморските брегове, дето тъй също положението не било сносно, както и в Македония. Сърбия побърза да настоя за припознаването на сръбската народност в Македония, та ней (на тая народност) и на стара Сърбия да се дадат същите права, които се дават и на другите. Румънците от преко Дунав, и те побързаха да извоюват припознаване на народността им в Македония. Всички завидяха на македонския българин, че биде щастлив да се облагодетелствува от своя си „баща“... А ето какво изпитва нашият роден кът след прогласяването на тия реформи:

I. Прогласи се амнистията, като първо доказателство, че ще има реформи. Една седмица подир заповедта пуснаха се само някои затворници. Някои от добрите още лежат по хладните зандани. А всички заточеници си плачат дните по Малоазиатските крепости.

II. След като освободиха тук около 75 души, държаха ги цяла седмица и ги влачеха по правителствените капи, за да ги терзаят. На двама български поданици, Стамболийски и Вълканов, предлагаха скъпи възнагради, за да им станат шпиони, и само защото не се съгласяваха, една вечер сяха да ги убият всред града, ако не се предпазеха.

III. На 21 февруари царски аскер и башибозуци, като не могли да заловят войводата Сандански и неговите другари, макар они да били 460 души в селото Долни Орман, намерили учителя от с. Любовка, завели го в една плевня, заклали го, ругали тялото му и го хвърлили на парчета.

По тая случка забират всички селяни и ги натикват в Мелнишкия

затвор, дето турски чиновници и башибозуци убиват с камъни един виден селянин.

IV. Жени и мъже, които от разложките села (Добринища, Елешница и др.) бяха отишли да се оплакват в Солун на валията и консулите заради есенните зверства, в последно време са изложени на много жестоки преследвания от властта и съселяните си турци. Комисията, която отиде под предлог да изследва зулумите, измъчва ги да кажат кой им дал пари и съвет, за да отидат в Солун на поплака. Някои селяни от Елешница са затворени в Мехомийския затвор, а други избягали в България, защото не искали да кажат каквото им се търсело.

V. На 1 март демирхисарският каймакамин обсажда селото Савек и туря на големи тревоги и мъчения селяните, за да казват оръжия и комити, каквито няма.

VI. Преди няколко дни мехомийският каймакамин отива в селото Якоруда и в с. Нефрат урежда тайна поща и тайни турски куриери до българската граница.

VII. На пътя от Скеча до Драма султански аскери и башибозуци срещат на 6 март трима търговци и като им взимат парите, закалят ги.

VIII. Задето горноброжени изпратили човек да се оплаква на валията и консулите в Солун, тукашният мютесарифин повлече под следствие няколко пъти всички първенци от селото им и сега вече братя Димкови и други са в затвора. Други селяни, като слушат това, и трима учители, за да не се подложат на мъка, избягали са по планините.

IX. Коджабашът на с. Елешница (Демирхисарско) бил до смърт изтезаван от каймакамина в Демирхисар, защото не искал да остави и занапред в селото си досегашния турчин поляк.

X. В с. Крушово (пак Демирхисарско) аскерът не оставял да се покаже на полето женска душа. Няколко пъти вече жени, моми, па и малки деца са били по чудо спасявани от обезчестяване и позор. Аскерските безобразия в това село полазили и върху добитъците. Но за тия работи ще премълчим, защото ни е срам да ги приказваме..."

Нека след тия факти каже някой, че Турция не била умеела да „реформира“. Па нека се огледа в тях и Русия, и Австрия, и България, и всички тонковци.

А ний си знаем пътя!

в. „Свобода или смърт“, брой 8, 31 март 1903 г.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Христо Ценов

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7221>]